

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО”
 (“ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”)
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів (надалі — СРС) є складовою навчального процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни “Цивільно-процесуальне право” (“Цивільний процес”) у час, вільний від обов’язкових навчальних занять.

СРС виконується згідно з методичними вказівками до виконання СРС і відповідно до переліку тем для самостійного вивчення та завдання до них, які друкуються в цих методичних матеріалах. Перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них містить питання для самостійно опрацювання, практичні завдання, в яких даються теми рефератів, доповідей, колоквиумів, задачі та тестові завдання. До кожної теми є рекомендована література, яка визначається за номером розташування відповідного джерела у списку літератури.

Семінарські заняття спрямовані на перевірку здобутих студентами знань. У ході лекцій та СРС прищеплюється творчий підхід до вивчення теми; здобуваються практичні навички застосування норм цивільного процесуального права при вирішенні питань, які виникають при здійсненні правосуддя з цивільних справ.

Студент, готуючись до активної участі в обговоренні теми на семінарі, зобов’язаний вивчити рекомендовану і додаткову літературу, скласти розгорнутий план-конспект на кожне з розглянутих питань, приділити особливу увагу відповідному законодавчому матеріалу України, керівним роз’ясненням Пленуму Верховного Суду України та Конституції України.

З метою підвищення ефективності практичних занять, вони проводяться у формі вирішення та обговорення конкретних завдань, що дозволяє закріпити теоретичні знання з ключових тем курсу, а також здобути навички застосування чинного законодавства у різноманітних процесуальних ситуаціях. Зміст завдань визначається потребами конкретної практичної діяльності судів і прокуратури.

Завдання необхідно виконувати в письмовій формі. Відповідь на кожне питання повинна бути мотивована, містити посилання на необхідні норми цивільного процесуального закону, а в необхідних випадках також на Постанови Пленуму Верховного Суду України та інші опубліковані матеріали судової практики.

Мета СРС — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої

Підготовлено старшим викладачем кафедри цивільно-правових дисциплін
Г. О. Чернухою

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(протокол № 2 від 24.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Чернуха Г. О. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Цивільно-процесуальне право” (“Цивільний процес”) (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 53 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, перелік тем для самостійного вивчення та практичні завдання до них, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2010

професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання СРС – вивчення тем, питань, які винесені на самостійне опрацювання студентами, засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на лекціях та інших аудиторних заняттях знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, забезпечення підготовки студентів до поточних аудиторних занять.

Зміст СРС визначається навчальною програмою, робочою навчальною програмою з дисципліни “Цивільно-процесуальне право” (“Цивільний процес”), цими методичними матеріалами.

ПЕРЕЛІК ТЕМ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ

Змістовий модуль І. Загальні положення цивільного процесуального права України

Тема 1. Поняття, завдання і джерела цивільного процесуального права

Цивільний процесуальний порядок захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, інтересів держави.

Цивільна процесуальна форма, її сутність і значення.

Поняття цивільного процесуального права, його предмет, метод і система. Співвідношення цивільного процесуального права з іншими галузями права України.

Джерела цивільного процесуального права і межі його дії.

Поняття цивільного судочинства і його стадії.

Питання для самоконтролю

1. Цивільний процесуальний порядок (форма) захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

2. Поняття цивільного процесуального права і його значення.
3. Місце цивільного процесуального права в правовій системі України.
4. Законодавство про цивільне судочинство.
5. Цивільне судочинство і його стадії.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Місце цивільного процесуального права в правовій системі України.
- Законодавство про цивільне судочинство.

Тести

1. Під цивільним процесуальним правом розуміють:

- 1) галузь системи права;
- 2) сукупність цивільних процесуальних прав та обов'язків суб'єктів цивільно-процесуальних правовідносин;
- 3) гарантія реалізації цивільних процесуальних прав і обов'язків;
- 4) система правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері здійснення правосуддя в цивільних справах територіальними судами загальної юрисдикції;
- 5) процесуальні дії суду і учасників процесу.

2. Під цивільною процесуальною формою розуміють:

- 1) зовнішній засіб вчинення процесуальних дій, визначених правилами, в певному порядку судом і всіма учасниками процесу при розгляді і вирішенні справи;
- 2) можливість усіх заінтересованих осіб у спірній справі брати участь у розгляді її судом;
- 3) зовнішній засіб вчинення процесуальних дій, виконуваних за визначеними правилами всіма учасниками процесу, при перевірці законності й обґрунтованості постановленого у справі рішення;
- 4) публічне, у відкритому судовому засіданні, з'ясування фактичних обставин справи;
- 5) закріплення процесуальних дій у передбачених процесуальних документах.

3. Цивільне судочинство це:

- 1) охорона прав і законних інтересів фізичних, юридичних осіб;
- 2) врегульовані нормами цивільного процесуального права порядок провадження в цивільних справах, що визначається системою взаємопов'язаних цивільних процесуальних прав та обов'язків і цивільних процесуальних дій, що реалізуються їх суб'єктами;
- 3) система правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері здійснення правосуддя в цивільних справах; а процесуальні дії суду та інших суб'єктів.

Задача

Визначте, за правилами якого провадження та у якому складі (колегіально чи одноособово) будуть розглядатися такі справи:

- 1) про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові заробітної плати;
- 2) про стягнення аліментів на утримання повнолітньої недієздатної дитини;
- 3) про стягнення заборгованості з аліментів, що сплачуються за договором;
- 4) про розподіл майна, яке надбане під час спільного життя подружжя;
- 5) про всиновлення дитини;
- 6) визнання спадщини від померлої особи;
- 7) надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;
- 8) про поновлення на роботі.

Література: нормативна [1–45];
основна [60; 62];
додаткова [67]

Тема 2. Принципи цивільного процесуального права

Поняття принципів цивільного процесуального права, їх значення. Система принципів та їх класифікація. Принципи, закріплені Конституцією України. Принципи, закріплені законодавством про судочинство.

Питання для самоконтролю

1. Поняття принципів, їх значення.

2. Принципи цивільного процесуального права, закріплені Конституцією України.
3. Принципи, закріплені законодавством про судочинство.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Поняття та система принципів цивільного процесуального права.

Тести

1. До принципів цивільного процесуального права, закріплених законодавством про судочинство, належить:

- 1) публічність;
- 2) гласність судового процесу;
- 3) оперативність;
- 4) здійснення правосуддя суддею одноособове і колегією суддів;
- 5) усність;
- 6) безпосередність;
- 7) незалежність і недоторканність суддів та підкорення їх тільки законів; законність;
- 8) неможливість процесуального сумісництва.

2. До принципів цивільного процесуального права, закріплених Конституцією України, належать:

- 1) об'єктивна істина;
- 2) рівність усіх учасників процесу перед законом і судом;
- 3) виборність і призначуваність суддів;
- 4) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;
- 5) оперативність; законність;
- 6) раціональна процесуальна форма.

3. Принцип оперативності — це:

- 1) своєчасність розгляду і вирішення цивільних справ шляхом найбільш повного і раціонального використання процесуальних засобів;
- 2) процесуальна діяльність суддів і учасників процесу відбувається в словесній формі;

- 3) неможливість суб'єктів цивільного процесу в одній і тій же справі перебувати більш як в одному процесуальному становищі; а неможливість суду виходити за межі заявлених вимог.

Задача

1. Визначте, чи може особа, в інтересах якої порушено цивільну справу за ініціативою прокурора (відшкодування заподіяної злочинном шкоди), не підтримати заявлених вимог, які правові наслідки можуть тягти за собою ці факти.
2. Визначте, у якому складі суд (колегіально чи одноособово) вирішує питання, що пов'язані з порушенням справи про всиновлення та проводить попереднє судове засідання.
3. Зазначте, які допускаються винятки з принципу безпосередності судового розгляду.

Література: нормативна [1; 8];
основна [56; 60; 63];
додаткова [74; 77; 80]

Тема 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Поняття цивільних процесуальних правовідносин і їх особливості. Підстави та передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин і їх класифікація. Зміст цивільних процесуальних правовідносин. Об'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Питання для самоконтролю

1. Поняття цивільних процесуальних правовідносин.
2. Підстави і передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин.
3. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.
4. Зміст цивільних процесуальних правовідносин.
5. Об'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Цивільні процесуальні правовідносини, їх суб'єкти, зміст, об'єкт.

Тести

1. Цивільні процесуальні правовідносини – це:

- 1) механізм застосування права;
- 2) визначення процесуальних прав та обов'язків; регулює відносини у суді суб'єктів процесу;
- 3) врегульовані нормами цивільного права відносини, які виникають між судом та іншими учасниками процесу;
- 4) забезпечують зв'язок позивача і відповідача у цивільному судочинстві.

2. До цивільно-процесуальних прав сторін залежно від процесуальних функцій належать:

- 1) право апеляційного, касаційного оскарження судових рішень і ухвал;
- 2) право на одержання виклику та повідомлення про участь у судовому засіданні;
- 3) право на пред'явлення позову;
- 4) при розгляді справи ставити питання свідкам, експертам;
- 5) вимагати виправлення недоліків рішення судом, який його постановив;
- 6) надавати пояснення, заяви і виступи в суді рідною мовою і користуватися послугами перекладача;
- 7) вимагати залучення свідків і призначення експертизи.

3. Ознаки цивільно-процесуальних правовідносин:

- 1) виникають на підставі норм Конституції України;
- 2) юридично закріплюють взаємну поведінку суду та інших учасників процесу через їх суб'єктивні цивільні процесуальні права і обов'язки;
- 3) створюється цивільно-процесуальний зв'язок сторін у суді та поза ним;
- 4) створюються між учасниками суспільних відносин (судом і кожним з учасників цивільного процесу під час судочинства);
- 5) створюється порядок переходу від одного суду до другого процесуальних прав і обов'язків.

4. Залежно від процесуальних функцій та нормативного визначення суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин класифікуються на:

- 1) юридично заінтересованих та незаінтересованих осіб або суб'єктів допоміжних правовідносин;
- 2) осіб, які здійснюють правосуддя в цивільній справі;
- 3) суб'єктів із застосування норм права і суб'єктів щодо додержання та виконання норм права;
- 4) осіб, які беруть участі у справі;
- 5) осіб, які не беруть участі у справі, але сприяють судочинству.

Задача

1. Визначте, за правилами якого ЦПК (1963 або 2004 років) буде здійснюватись перегляд справи про стягнення боргу у порядку апеляційного провадження, якщо скарга була подана до суду 1 вересня 2005 року.
2. Визначте, який нормативно-правовий акт повинен застосувати суд при розгляді цивільної справи у випадку колізії між законом України та міжнародним договором.
3. Визначте, який варіант судового рішення має бути оголошений у залі судового засідання у випадку розбіжності думок у членів судової колегії в суді першої інстанції:
 - а) за який проголосували 2 народні засідателі;
 - б) за який проголосував професійний суддя.

Література: нормативна [1; 8];
основна [57; 60];
додаткова [77]

Тема 4. Сторони та треті особи в цивільному процесі

Поняття сторін у цивільному процесі, їх процесуальні права і обов'язки. Процесуальна співучасть.

Належність сторін до справи. Умови, процесуальний порядок і правові наслідки заміни неналежної сторони.

Процесуальне правонаступництво.

Поняття і види третіх осіб.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги.

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог.

Питання для самоконтролю

1. Поняття сторін у цивільному процесі.
2. Процесуальні права і обов'язки сторін.
3. Цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність.
4. Процесуальна співучасть.
5. Заміна неналежного відповідача, залучення співвідповідачів.
6. Процесуальне правонаступництво.
7. Поняття і види третіх осіб.
8. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
9. Порядок залучення до участі у справі або вступу у справу третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Сторони у цивільному процесі, їхні процесуальні права та обов'язки.
- Правове положення суддів у цивільному процесі.

Задача 1

Визначте, чи можливе правонаступництво у справі про поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу у випадку смерті позивача.

Задача 2

Визначте коло осіб, які беруть участь у таких справах:

А) Федотов Н. П. звернувся до районного суду із позовом про стягнення з ательє № 5 м. Києва 300 грн у відшкодування вартості втраченого матеріалу, переданого ним для пошиву костюма в майстерню ательє. Представник ательє в судовому засіданні повідомив суду, що матеріал був переданий майстру Іванову, який за домовленістю з ательє проводив роботи вдома, звідки матеріал був викрадений. Представник ательє доводив, що за наявності таких обставин належним відповідачем буде не ательє, а майстер Іванов.

Б) Мамонтова пред'явила до Серебрякової позов про повернення золотого годинника "Луч", переданого їй на збереження.

Дізнавшись про це, Федоров звернувся до секретаря суду з проханням надати йому можливість ознайомитися з цією справою, оскільки він припускає, що спірний годинник належить йому, тому що він загубив такий самий.

Секретар суду в проханні Федорову відмовив, мотивуючи тим, що стороннім особам він не має права давати справи для ознайомлення.

Чи може Федоров брати участь у процесі за позовом Мамонтової до Серебрякової?

В) Сидоров, віком 17 років, керував автомобілем, який належав його батькові і розбив мотоцикл Петрова, що стояв на узбіччі.

Чи зміниться коло учасників процесу, якщо припустити, що Сидорову 18 років і він керував автомобілем за довіреністю?

Тести

1. Третіми особами у цивільному процесі будуть:

- 1) особи правонаступники;
- 2) свідки, представники, експерти;
- 3) особи, які вступають у порушену цивільну справу між позивачем і відповідачем для захисту своїх прав та інтересів;
- 4) особи, які виступають у цивільній справі як співпозивач або співвідповідач.

2. Залежно від способу вступу в процес у справі треті особи поділяються на:

- 1) треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;
- 2) треті особи, які захищають права на інтереси сторін;
- 3) треті особи, які сприяють відправленню судочинства;
- 4) треті особи, які не заявляють самостійних вимог.

3. Підставами участі прокурора у цивільному процесі є:

- 1) залучення прокурора у цивільний процес ухвалою суду;
- 2) накази Генерального Прокурора України;
- 3) вступ у цивільний процес з метою надання висновків;
- 4) Конституція України;
- 5) Закон України “Про прокуратуру”;
- 6) пред’явлення до суду прокурором подання;
- 7) ЦПК;
- 8) Цивільний кодекс України та інші нормативні акти.

4. Формами процесуальної участі прокурора в цивільному процесі є:

- 1) порушення цивільного процесу;
- 2) Закон України “Про прокуратуру”;
- 3) накази Генерального Прокурора України;

5. Участь кількох осіб від відповідачів називається співучастю:

- 1) формальною;
- 2) активною;
- 3) пасивною;
- 4) обов’язковою.

Література: нормативна [1; 4–9; 23; 29];
основна [48; 55; 60];
додаткова [69; 77]

Тема 5. Представництво в цивільному процесі

Поняття та значення процесуального представництва.

Види процесуального представництва.

Повноваження процесуального представника в суді.

Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, їх процесуальні права.

Питання для самоконтролю

1. Представництво у цивільному процесі, види.
2. Документи, що посвідчують повноваження представників.
3. Повноваження процесуального представника в суді.
4. Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
5. Особи, які є іншими учасниками цивільного процесу.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Представництво в цивільному процесі.
- Види представництва в цивільному процесі.

Задача 1

Биков та Лукін звернулись до суду з позовом до Мель Н. та Мель К. про визнання частково недійсними заповіту та свідоцтва про право на спадщину. Інтереси позивачів за довіреністю, що посвідчена посадовою особою виконавчого комітету сільської Ради, представляв адвокат Лапін, а інтереси відповідачів представляв їх батько за довіреністю, що була посвідчена посадовою особою домоуправління.

Суду представниками було пред'явлено мирову угоду, відповідно до якої за позивачами визнається право власності на 2/5 будинку, а за відповідачами — на 3/5 будинку. Але після смерті позивачів їх частки переходять у власність відповідачів.

Суд визнав цю мирову угоду та закриття провадження у справі.

Чи відповідає це законіві?

Задача 2

Прокурор Ленінського району м. Луганська Павлов поїхав у м. Харків у відпустку до своїх батьків. Коли приїхав, то він дізнався, що до його матері, яка проживає у комунальній квартирі, пред'явлено позов про виселення з тих мотивів, що вона своєю поведінкою створює сусідам неможливі умови для спільного з нею проживання.

Чи може брати участь прокурор у цьому процесі і у якості кого?

Задача 3

До районного прокурора Первомайського району Київської області надійшли відомості про те, що в колективному сільськогосподарському підприємстві “Травень” здохли дві корови через халатне ставлення до своїх обов'язків тваринника Громова Л. К.

Актом розтину встановлено, що корови здохли через те, що їх погано годували та неналежно за ними доглядали. Прокурор запропонував голові КСП звернутися в суд із позовом до Громова про відшкодування матеріального збитку. Однак голова відмовився від звернення до суду. Тоді прокурор сам пред'явив позов про стягнення на користь КСП 2000 грн. (вартість загиблих тварин).

У судовому засіданні представник КСП заявив, що КСП позовні вимоги прокурора не підтримує, тому що члени КСП просять звільнити відповідачку від матеріальної відповідальності.

Як повинен діяти суд?

Тести

1. Визначити, представництво в цивільному процесі:

- 1) особа, на захист суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів якої порушується цивільна справа в суді і розпочинається цивільний процес;
- 2) процесуальна діяльність особи, спрямована на захист суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів іншої особи, яка бере участь у справі, а також сприяння судові у всебічному, по-

вному і об'єктивному з'ясуванні обставин справи в поставленні законного і обґрунтованого рішення;

- 4) особа, яка на заяву позивача притягається до відповідальності за порушення чи оспорювання його права і охоронюваних законом інтересів;
- 5) особи, до яких переходять матеріальні та процесуальні права та обов'язки.

2. Не можуть бути представниками у цивільному процесі:

- 1) один із співучасників за дорученням інших співучасників;
- 2) особи, які визнані обмежено дієздатними; батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники;
- 3) адвокати виключені з колеґії адвокатів у справах підприємства, в якому він працює юрисконсульттом;
- 4) адвокати, які отримали доручення про надання юридичної допомоги з порушенням правил;
- 5) прокурорам, які представляють інтереси інших осіб.

3. Визначити, які з повноважень цивільного процесуального представника потребують окремого обумовлення:

- 1) пред'являти позов;
- 2) укладати мирову угоду;
- 3) витребувати докази;
- 4) відмовлятися від позовних вимог;
- 5) вивчати матеріали справи;
- 6) передавати повноваження іншій особі;
- 7) оскаржити рішення суду.

Література: нормативна [1; 4–9; 23–24; 29];
основна [48; 55; 60];
додаткова [69; 77]

Тема 6. Цивільні процесуальні строки

Поняття, значення і види процесуальних строків.

Обчислення, зупинення процесуальних строків.

Наслідки пропущення процесуальних строків. Поновлення та продовження процесуальних строків.

Питання для самоконтролю

1. Поняття, значення і види процесуальних строків.

2. Обчислення, зупинення, продовження і поновлення процесуальних строків.

Практичне завдання

Підготуйте доповідь на тему:

- Поновлення та продовження процесуальних строків.
- Порівняльна характеристика службових та процесуальних строків.

Задача 1

Єльченко Н. А. пропустив строк на подання касаційної скарги у зв'язку з тим, що його адвокат, який брав участь у справі, захворів на запалення легень і не міг підготувати скаргу.

На заяві Єльченко Н. А. про поновлення строку оскарження суддя суду першої інстанції написав резолюцію такого змісту: "Враховуючи те, що громадянин Єльченко строк на касаційне оскарження рішення пропустив без поважних причин, у прийомі касаційної скарги відмовити".

Чи правильно зробив суддя?

Якщо неправильно, то як виправити його помилку?

Задача 2

1 жовтня 2005 р. Шевченківський районний суд постановив рішення про розподіл майна між подружжям Ничипоруків. Незадоволений рішенням позивач Ничипорук Д. 10 жовтня 2005 р. особисто подав до районного суду заяву про апеляційне оскарження, а саму апеляційну скаргу направив поштою 2 листопада 2005 р. Суддя місцевого суду на апеляційній скаргі написав резолюцію: "Залишити скаргу без розгляду з причини пропуску встановленого законом строку на апеляційне оскарження, оскільки скарга надійшла до суду 10 листопада 2005 р."

Чи правильно зробив суддя?

Назвіть загальні правила обчислення процесуальних строків.

Тести

1. Цивільними процесуальними строками є:

- 1) строки, визначені законодавством для реалізації прав та інтересів у цивільному обігу;

- 2) строки, встановлені законодавством для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві;
3) строки, встановлені законом для вчинення відповідних процесуальних дій суддями при розгляді справи по суті;
4) строки прямо визначені законодавством України.

2. Цивільні процесуальні строки за способом визначення поділяються на такі види:

- 1) встановлені законом;
2) абсолютно визначені;
3) встановлені галузевим матеріальним законодавством;
4) відносно визначені;
5) призначені судом.

3. Процесуальні строки, які встановлені законом, класифікуються на:

- 1) встановлені законом;
2) строки, встановлені для суду;
3) абсолютно визначені;
4) строки, встановлені судом;
5) відносно визначені.

Література: нормативна [8; 25];
основна [60];
додаткова [77]

Тема 7. Цивільна юрисдикція та підсудність цивільних справ

Компетенція судів щодо розгляду цивільних справ.

Поняття і значення підсудності.

Види територіальної підсудності.

Наслідки порушення правил підсудності. Зміна підсудності.

Недопустимість спорів про підсудність.

Питання для самоконтролю

1. Цивільна юрисдикція компетенція судів щодо розгляду цивільних справ.
2. Поняття і види підсудності.
3. Підсудність справ за вибором позивача.
4. Наслідки порушення правил підсудності.

5. Недопустимість спорів про підсудність.

Практичне завдання

Підготуйте доповідь на тему:

- Наслідки порушення правил підсудності.
- Питання міжнародної підсудності та підвідомчості цивільних справ.

Задача 1

Малков С., який мешкає в Голосіївському районі м. Києва, звернувся до місцевого суду Голосіївського району з позовом до матері, яка мешкає у Пирятині, та колишньої дружини, яка проживає з дітьми у Харкові, про зниження розміру аліментів, що стягуються з нього. Витрати на інформаційно-технічне забезпечення та судовий збір ним не були сплачені, оскільки він вважав, що позивач з цієї категорії справ має певні пільги.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 2

У договорі підряду, укладеному між гр. Анікіним та домобудівним комбінатом, містилася умова, відповідно до якої в усіх випадках неналежного виконання договору, спір у порядку договірної підсудності буде розглядатися апеляційним судом.

Замовник Анікін, незадоволений якістю виконаної роботи, звернувся до Київського апеляційного суду з позовом про відшкодування збитків.

Яке рішення з цієї позовної заяви повинен постановити суд?

Задача 3

Визначте юрисдикцію та підсудність у таких ситуаціях:

1. Придбаний гр. Чаловим А. у автосалоні автомобіль “Таврія” протягом гарантійного строку зламався, однак автосалон відмовився провести його заміну та відшкодувати шкоду.

2. Колишній квартирант Кулик С. виїхав з квартири Мамонової Д., не сплативши боргу за проживання у сумі 2500 грн. Нове місце проживання Кулика С. позивачу невідоме.

3. Приватний підприємець Манойлін Р., який мешкає у м. Борисполі, придбав у автосалоні “Люкс” м. Києва вантажний автомобіль

для підприємницької діяльності та легковий автомобіль для подарунка сину на весілля. Під час гарантії автомобілі вийшли з ладу.

Тести

1. *Визначити види територіальної підсудності:*

- 1) за зв'язком справ;
- 2) функціональна; альтернативна;
- 3) виключна;
- 4) родова;
- 5) загальна;
- 6) договірна.

2. *Визначити договірну підсудність:*

- 1) коли кілька судів компетентні розглянути справу; добровільна;
- 2) справа може бути розглянута тільки у точно визначеному законом суді;
- 3) позов підлягає розгляду судом, який розглядає іншу, пов'язану з ним справу.

3. *Визначити відвідомчість цивільної справи:*

- 2) розмежування компетенції між органами судової системи України;
- 3) розмежування судів загальної юрисдикції;
- 4) розмежування компетенції між органами держави;
- 5) розмежування компетенції між суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин.

4. *Визначити альтернативну підвідомчість:*

- 1) визначається угодою сторін;
- 2) розглядаються кількома юрисдикційними органами у визначеній законом послідовності;
- 3) спір може бути віднесений до компетенції кількох органів за вибором особи, яка потребує захисту своїх прав;
- 4) певна категорія цивільних справ становить компетенцію виключно суду.

Література: нормативна [1; 4; 8; 16; 26; 38];
основна [60];
додаткова [77]

Тема 8. Судові витрати

Поняття та види судових витрат у цивільному процесі, їх значення. Судовий збір.

Витрати, пов'язані з розглядом судової справи. Звільнення від судових витрат.

Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати.

Розподіл судових витрат між сторонами.

Питання для самоконтролю

1. Види судових витрат.
2. Ціна позову.
3. Судовий збір.
4. Витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.
5. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати.
6. Розподіл судових витрат між сторонами.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Поняття та види судових витрат у цивільному процесі, їх значення.
- Особливості обчислення, справляння та відшкодування витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

Задача 1

Маркіна подала позовну заяву до суду про розподіл майна подружжя. Суддя встановив, що позовну заяву подано без додержання вимог, викладених у статтях 119 і 120 ЦПК України. Крім того, позивачка не сплатила судового збору і не оплатила витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи. Суд виніс ухвалу про повернення позовної заяви позивачці.

Чи правильні дії суду? Дайте правовий аналіз ситуації.

Складіть проект заяви до суду про забезпечення позову у цивільній справі за позовом про розподіл майна подружжя.

Задача 2

Між домовласником Никифоровим П. М. та квартирантом Івановим М. Ф. укладено безстроковий договір найму житла. Никифоров П. М. пред'явив позов до Іванова М. Ф. про стягнення з нього заборгованості з квартплати за два останніх місяці у розмірі 800 грн та його виселення, з тих причин, що він своєю поведінкою унеможливило спільне з ним проживання. Відповідач, не згодний з позицією позивача, пред'явив зустрічний позов про стягнення з нього 2500 грн, які були ним витрачені на капітальний ремонт даху, який протікав.

Яким чином слід розподілити судові витрати у разі задоволення вимог Никифорова П. М. і яким чином у разі задоволення вимог Іванова М. Ф.?

Задача 3

Між сторонами Нестерук Н. та Приходько К. у справі про розподіл спадщини була укладена мирова угода, згідно з якою майно вартістю 57000 грн було поділено таким чином: Нестеруку Н. — 38000 грн, Приходько К. — 19000 грн, при цьому порядок розподілу судових витрат сторони не передбачили. В угоді про визнання мирової угоди суддя також не розподілив судових витрат.

Позивач Нестерук Н. подав до суду заяву про винесення додаткового рішення у частині стягнення з відповідача сплаченого ним судового збору.

Як повинен вчинити суд у цьому випадку?

Тести

1. Державне мито сплачується:

- 1) з апеляційних і касаційних скарг на рішення судів;
- 2) за неподання доказів без поважних причин у встановлений строк;
- 3) з позовних заяв;
- 4) за повторну видачу копії судового рішення, ухвали, постанови.

2. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать:

- 1) подача позову до суду;
- 2) проведення експертизи;
- 3) розшук відповідача;
- 4) пред'явлення зустрічного позову;

5) подача заяв і скарг окремого провадження; залучення перекладача та свідків.

3. Державне мито не сплачується:

- 1) при залученні свідків, перекладачів;
- 2) при відмові у забезпеченні доказів;
- 3) при подачі позову;
- 4) при відмові в поновленні пропущеного строку;
- 5) при зменшенні штрафу;
- 6) за повторну видачу копій рішень суду.

Література: нормативна [8; 30; 32; 33];
основна [60];
додаткова [77]

Тема 9. Докази і доказування в цивільному процесі

Роль доказів і доказування у цивільному процесі.

Поняття і види доказів у цивільній справі. Належність, допустимість доказів. Оцінка доказів.

Доказування. Засоби доказування, види.

Підстави звільнення від доказування.

Судові доручення щодо збирання доказів.

Забезпечення доказів.

Питання для самоконтролю

1. Роль доказів і доказування у цивільному процесі.
2. Класифікація доказів.
3. Належність, допустимість доказів.
4. Підстави звільнення від доказування.
5. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників.
6. Порядок допиту свідків.
7. Письмові докази.
8. Речові докази.
9. Висновок експерта.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Роль доказів і доказування у цивільному процесі.
- Поняття і види доказів у цивільній справі.

Тести

1. За процесом формування докази поділяються на:

- 1) прямі;
- 2) похідні;
- 3) побічні;
- 4) речові;
- 5) первинні.

2. За джерелом одержання докази поділяються на:

- 1) особисті;
- 2) речові;
- 3) показання свідків;
- 4) фактичні дані.

3. До процесуальних форм одержання доказів належать:

- 1) побічні;
- 2) пояснення сторін, третіх осіб;
- 3) первинні;
- 4) пояснення свідків;
- 5) речові докази;
- 6) прямі;
- 7) письмові докази.

4. Предметом доказування є:

- 1) речові побічні докази;
- 2) обставини, на яких позивач обґрунтовує свої вимоги; фактичний склад, який оцінюється судом;
- 3) обставини, які мають значення для справи; процесуальна дія з дослідження доказів;
- 4) обставини, на яких відповідач обґрунтовує свої заперечення.

Задача 1

Кравцов звернувся до суду з позовом до Яремчука про захист честі та гідності. Свій позов він обґрунтував тим, що статтю Яремчука у якій, на думку позивача, містились відомості, що принижують його честь та гідність надрукувала місцева газета "ПОЛЕ". Кравцов вказував, що він не здійснював тих огидних вчинків, які стали основою статті і вимагав зобов'язати відповідача спростувати розповсюджену про нього недостовірну інформацію.

Які факти стають предметом доказування? Як, на вашу думку, повинні розподілятися обов'язки із доказування? Що таке доказова презумпція?

Задача 2

Павловська звернулася в суд з позовом до Кравченка про визнання за нею права власності на 1/2 частину будинку, оскільки вона придбала цей будинок у травні 2005 р. у матері відповідача. До позову вона додала розписку, в якій зазначено всі умови угоди, передана сума грошей та обов'язок матері Кравченко здійснити належне оформлення угоди після повернення її з Росії, де вона перебувала на заробітках. У червні 2005 р. мати відповідача померла. Позивачка зазначила, що з моменту купівлі будинку, вона мешкає у своїй частині та утримує її. До позову додані квитанції та клопотання про допит сусідів у якості свідків.

Суддя відмовив у залученні до справи розписки, квитанції та у виклику свідків, тому що згідно ст. 657 ЦК України договір купівлі-продажу житлового будинку повинен бути нотаріально-посвідченим.

Які факти є предметом доказування у цій справі? Чи може суд за таких обставин задовольнити позов?

Задача 3

У суді розглядалася справа за позовом Гузева до Арданової про визнання заповіту недійсним. Гузев стверджував, що спадкодавець під час посвідчення заповіту заступником головного лікаря був у стані невідомості. Цей факт він підтверджував показаннями Голева, сусіди спадкодавця по палаті, який зазначив, що зранку 25 листопада 2004 р. в момент складання заповіту спадкодавець був при свідомості, а коли прийшов заступник головного лікаря для посвідчення заповіту, він знепритомнів і через 2 години, не приходячи до свідомості, помер.

Показання Голева, на прохання позивача, були записані черговим лікарем, оскільки Голев був тяжко хворий і за 2 дні до слухання справи в суді, помер.

Чи є дійсним заповіт? Чи мають доказову силу показання Голева, які записав лікар?

Задача 4

Шишкіна звернулася в суд з позовом до Мельникової про визнання за її дітьми: Оленою, 2000 р. народження, та Софією, 2004 р. наро-

дження, права на спадкування частини будинку, що належав Мамонову. Вона зазначила, що з 1999 р. мешкала разом з Мамоновим у його домі до дня його смерті. В цей період народилися доньки, які були на його утриманні. За рішенням суду від 22 липня 2004 р. з Мамонова стягувались аліменти на дітей.

Мамонов заповідав усе своє майно троюрідній сестрі Мельникової, яка стверджувала, що Мамонов не був батьком дівчат, тому що про це не зазначено в їхніх свідоцтвах про народження і в актах громадського стану РАГС. Окрім того, він не міг утримувати цих дітей, тому що сам був непрацездатним і отримував допомогу від неї.

Яким є предмет доказування у цій справі?

Які факти є преюдиціальними?

Література: нормативна [8; 27; 39; 45];
основна [49; 52; 53; 59; 60];
додаткова [71; 73; 74; 77]

Тема 10. Заходи процесуального примусу

Поняття, види і функції заходів процесуального примусу.

Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.

Попередження і видалення із залу судового засідання як захід процесуального примусу.

Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом як захід процесуального примусу.

Привід свідка як захід процесуального примусу.

Питання для самоконтролю

1. Заходи процесуального примусу, види.
2. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.

Практичне завдання

Підготуйте реферат на тему:

- Поняття, види і функції заходів процесуального примусу.

Література: нормативна [8];
основна [60];
додаткова [77]

Змістовий модуль II. Наказне провадження. Розгляд цивільних справ у позовному провадженні

Тема 11. Наказне провадження

Історична характеристика наказного провадження.

Сутність судового наказу.

Етапи наказного провадження: відкриття наказного провадження, видача судового наказу, скасування судового наказу.

Співвідношення судового наказу та виконавчого напису нотаріуса. Виконання судового наказу.

Питання для самоконтролю

1. Сутність судового наказу.
2. Наказне (документарне) провадження як спрощена правова процедура.
3. Процесуальний порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої суми заробітної плати.

Задача 1

Малигіна звернулася до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої їй суми заробітної плати. Суд, перевібивши подані матеріали, встановив, що із заяви і поданих документів вбачається спір про право, оскільки сума, яку просить стягнути заявниця, більша на 2000 грн від суми, яка підтверджена у довідці роботодавцем. Суд відмовив Малигіній у прийнятті заяви про видачу судового наказу.

Чи правильне рішення постановив суд?

Який розмір судового збору сплачується за подання заяви про видачу судового наказу?

Чи повертається внесена сума судового збору стягувачу в разі відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу?

Складіть проект заяви про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати.

Література: нормативна [8];
основна [46; 60];
додаткова [70; 75; 77; 79]

Тема 12. Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі

Позов — процесуальний засіб порушення цивільної справи в суді. Поняття і сутність позовного провадження.

Поняття позову, його елементи, види позовів. Право на позов. Право на пред'явлення позову і процесуальний порядок його реалізації.

Відкриття провадження у справі.

Процесуальні засоби, що забезпечують відповідачу захист своїх інтересів проти позову.

Об'єднання і роз'єднання позовів. Підстави для відмови у відкритті провадження у справі. Правові наслідки порушення цивільної справи в суді.

Питання для самоконтролю

1. Позов — процесуальний засіб порушення цивільної справи у суді.
2. Право на пред'явлення позову і процесуальний порядок його реалізації.
3. Форма і зміст позовної заяви.
4. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви.
5. Судові виклики і повідомлення.
6. Підстави відмови у відкритті провадження у справі.
7. Процесуальні засоби захисту відповідача від позову.
8. Об'єднання і роз'єднання позовів.

Практичне завдання

1. Скласти проект заяви до суду про забезпечення доказу та проект заяви про забезпечення позову в цивільній справі про розподіл майна подружжя.
2. Підготуйте реферат на тему:
 - Практичні аспекти класифікації позовів.

Задача 1

Визначте предмет, підставу та зміст позову, а також ознаки тотожності позовів.

Громадянка Радченко 20 вересня 2005 р. звернулася в суд із позовом до громадянина Григор'єва про встановлення батьківства і стягнення аліментів на дитину, яка народилася 9 червня 2001 р.

У заяві вона зазначила, що з відповідачем перебувала у фактичних шлюбних відношеннях із січня 1998 р. Потім він залишив її вагітною і жити до неї не повернувся. Після народження дитини матеріально не допомагав, хоча був її батьком.

Суддя відмовив у відкритті провадження у справі з огляду на мотиви, що рішенням суду від 24 травня 2004 р. вимоги про стягнення аліментів не були задоволені, тому вдруге з таким позовом до Григор'єва звертатися в суд позивачка не має права.

Чи відповідають дії судді вимогам закону?

Задача 2

Суддя повернув позовну заяву Нікольського про розірвання шлюбу у зв'язку з тим, що він згідно із рішенням суду є обмеженим у дієздатності і заяву від його імені повинна подавати його дружина, яка згідно із рішенням органу опіки та піклування є його піклувальником, тобто законним представником, оскільки згідно із чинним законодавством Нікольський є процесуально недієздатним.

Чи відповідають дії судді вимогам закону?

Задача 3

До Ленінського районного суду м. Луганська надійшла заява Педь про стягнення коштів на її утримання з падчерки Самсоної. Позивачка, обґрунтовуючи свої вимоги, стверджувала, що вона тривалий час виховувала Самсонову, а тепер сама є непрацездатною і потребує матеріальної допомоги.

Суддя залишив позовну заяву без руху у зв'язку з тим, що до позовної заяви не додані докази, які підтверджують факти її непрацездатності та потреби в утриманні, а також документи про сплату судового збору.

Чи відповідають дії судді до вимог закону щодо змісту позовної заяви?

Тести

1. До елементів позову належить:

- 1) вимога позивача;
- 2) предмет;
- 3) вказівка на докази; підстава;
- 4) зміст.

2. Позови за способом застосування поділяються на:

- 1) негаторні;
- 2) позови про присудження; перетворювальні;
- 3) регресні;
- 4) позови про визнання.

3. Умовами реалізації права на пред'явлення позову є:

- 1) відсутність між сторонами угоди про передачу спору на вирішення третейського суду;
- 2) оплата позову державним митом;
- 3) додержання процесуальної форми при пред'явленні позову;
- 4) наявність спору про право цивільне;
- 5) наявність цивільної процесуальної правоздатності.

Література: нормативна [1; 8; 9; 23; 38];
основна [60];
додаткова [70; 77]

Тема 13. Провадження у справі до судового розгляду

Поняття, завдання та значення підготовки справи до судового розгляду.

Судові виклики і повідомлення.

Попереднє судове засідання — мета, завдання, значення, процесуальний порядок проведення.

Докази і попереднє судове засідання.

Пред'явлення зустрічного позову відповідачем та самостійних вимог третіми особами у попередньому судовому засіданні.

Підстави для забезпечення позову, види. Процесуальний порядок заміни виду або скасування заходів забезпечення позову.

Відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову, та повернення предмета застави.

Постановлення судового рішення (ухвали) у попередньому судовому засіданні.

Питання для самоконтролю

1. Провадження у справі до судового розгляду.
2. Попереднє судове засідання.
3. Забезпечення доказів.
4. Подання доказів.

5. Забезпечення позову, види.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про затвердження мирової угоди та закриття провадження у справі за позовом про розподіл майна подружжя.

Тести

1. Визначити, чи має право суддя на стадії провадження у справі до судового розгляду:

- 1) витребувати необхідні письмові докази не надані сторонами;
- 2) постановити рішення;
- 3) залишити заяву без руху, якщо буде встановлено, що не сплачено судовий збір;
- 4) винести ухвалу про заміну неналежного відповідача;
- 5) повернути позовну заяву, якщо вона подана недієздатною особою;
- 6) направити судові доручення;
- 7) постановити ухвалу про закриття провадження у справі;
- 8) зупинити провадження у справі у зв'язку зі смертю третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет позову.

2. Визначити, якими документами сторони повинні підтверджувати позовні вимоги та заперечення проти позову:

- 1) про поновлення на роботі особи, яка звільнена за систематичне порушення трудової дисципліни;
- 2) про відшкодування шкоди, заподіяної двом дітям у зв'язку із смертю годувальника;
- 3) про стягнення аліментів на утримання дітей;
- 4) про позбавлення батьківських прав.

Література: нормативна [8; 27];
основна [60];
додаткова [70; 77]

Тема 14. Судовий розгляд цивільних справ

Поняття і значення стадії судового розгляду цивільних справ.

Судове засідання – процесуальна форма розгляду цивільних справ. Складові судового засідання та їх зміст: розгляд справи по суті, судові дебати, винесення і оголошення судового рішення.

Ускладнення в процесі судового розгляду цивільних справ: відкладення, залишення заяви без розгляду, зупинення провадження у справі, закриття провадження у справі.

Фіксування цивільного процесу технічними засобами. Журнал судового засідання. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, журналу судового засідання та їх розгляд. Порядок складання та оформлення протоколів про окремі процесуальні дії.

Питання для самоконтролю

1. Поняття і значення судового розгляду цивільних справ.
2. Стадії судового розгляду цивільних справ.
3. Судове засідання.
4. Складові судового засідання та їх зміст.
5. Фіксування цивільного процесу технічними засобами.
6. Порядок складання та оформлення протоколів про окремі процесуальні дії.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про встановлення факту родинних відносин між фізичними особами.

Задача 1

Відповідач у справі через свого процесуального представника подав до суду заяву із клопотанням зупинити провадження у справі та надав у розпорядження суду документ, який підтверджував факт знаходження відповідача у тривалому службовому відрядженні у складі дипломатичного представництва в іноземній державі. Суд задовольнив клопотання і постановив ухвалу про зупинення провадження у справі на час перебування сторони у тривалому службовому відрядженні.

Чи були допущені судом порушення цивільного процесуального законодавства у цій справі? Чи може бути оскаржена в апеляційному порядку ухвала про зупинення провадження у справі?

Складіть проект заяви до суду про відновлення провадження у справі.

Задача 2

У суді Печерського району м. Києва слухалася справа за позовом Іванова до Клименко про стягнення боргу.

Позивач в судове засідання не з'явився з невідомих причин. Суддя, враховуючи, що судові повідомлення йому було вручене своєчасно (є розписка), вирішив розглянути справу за його відсутності.

Адвокат відповідачки заявив клопотання про відвід судді з мотивів наявності родинних відносин між суддею і позивачем.

Клопотання про відвід було задоволене, суддя виніс ухвалу: “Через задоволення клопотання про відвід судді справу слуханням відкласти і направити на розгляд у суд Ленінського району м. Луганська”.

Чи правильно було вирішене питання про відвід і його наслідки? Проаналізуйте наслідки задоволення клопотань про відводи.

Задача 3

Після закінчення судового засідання у цивільній справі свідок Войтенко звернулася до судді з проханням про внесення виправлень до протоколу судового засідання через те, що, як видно з оголошеного судом рішення, її показання перекручені секретарем судового засідання, який не уважно писав протокол.

Що повинен вчинити суд? Хто й у якому порядку має право приносити зауваження на протокол судового засідання?

Література: нормативна [8; 13];
основна [60; 63];
додаткова [77]

Тема 15. Судові рішення

Поняття і види судових рішень. Сутність і значення судового рішення.

Вимоги до судового рішення. Зміст рішення суду.

Виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні. Прийняття додаткового рішення суду, роз'яснення рішення суду.

Набрання рішенням суду законної сили.

Порядок постановлення ухвал, їх форма. Зміст ухвали суду.

Окремі ухвали суду, їх зміст і значення.

Питання для самоконтролю

1. Поняття і види судових рішень.
2. Сутність і значення судового рішення.
3. Вимоги до судового рішення.
4. Зміст рішення суду.
5. Набрання рішенням суду законної сили.
6. Зміст ухвали суду.
7. Окремі ухвали суду, їх зміст і значення.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про відвід судді.

Задача 1

Судом було розглянуто цивільну справу за позовом Лукашук до БКК № 2 про поновлення її на роботі, стягнення заборгованості із заробітної плати та грошових коштів за вимушений прогул до дня постановлення судом рішення. Суд задовольнив вимоги позивачки у повному обсязі, але не допустив негайного виконання рішення. Позивачка подала заяву про ухвалення додаткового рішення. Суд постановив ухвалу, якою відмовив в ухваленні додаткового рішення.

Чи підлягає клопотання позивачки задоволенню? Чи можна оскаржити в апеляційному порядку таку ухвалу окремо від рішення суду?

Задача 2

Громадянин Куликов пред'явив позов до Ширяєва про відшкодування шкоди, що була заподіяна його майну та здоров'ю.

В позовній заяві він просив суд стягнути з відповідача 280 грн, які були витрачені на амбулаторне лікування (медикаменти, перев'язувальний матеріал тощо) та зобов'язати відповідача відремонтувати автомобіль, який був пошкоджений у результаті ДТП, що сталося з вини відповідача.

В резолютивній частині рішення суду суддя вказав:

1. Стягнути з Ширяєва В. А. 280 грн на користь Куликова П. С.
2. Зобов'язати Ширяєва В. А. здійснити ремонт автомобіля ВА3 2109 державний номер О 15–32 ВГ, який належить за правом приватної власності Куликову П. С., за місяць.

Рішення може бути оскаржене в апеляційному порядку у десятиденний строк.

Дата
Зазначте недоліки резолютивної частини рішення з посиланнями на норми ЦПК.

Підпис

Тести

1. Визначити, яке судове рішення (вид судового рішення) повинен винести суддя у таких випадках:

- 1) при призначенні судової експертизи;
- 2) при визнанні позову відповідачем;
- 3) при відмові від позову позивача;
- 4) при поновленні строку на касаційне оскарження;
- 5) при укладенні сторонами мирової угоди;
- 6) при відмові в задоволенні вимог позивача;
- 7) при відмові від позову третьої особи з самостійними вимогами на предмет спору.

2. Визначити, до якого виду належать такі рішення:

- 1) про відмову у позові про визнання договору купівлі-продажу жилого будинку недійсним;
- 2) про надання неповнолітньому повної цивільної дієздатності;
- 3) про визнання шлюбу недійсним;
- 4) про розірвання шлюбу;
- 5) про стягнення боргу.

Література: нормативна [8; 45];
основна [46; 50; 60];
додаткова [77]

Тема 16. Заочне провадження в цивільному процесі

Виникнення та еволюція заочного провадження в цивільному процесі.

Поняття та умови проведення заочного розгляду справи. Відмінності заочного та змагального судочинства.

Форма і зміст заочного рішення та його властивості.

Перегляд заочного рішення.

Скасування та оскарження заочного рішення.

Питання для самоконтролю

1. Виникнення та еволюція заочного провадження в цивільному процесі.

2. Поняття та умови проведення заочного розгляду справи.
3. Форма і зміст заочного рішення та його властивості.
4. Перегляд заочного рішення.
5. Скасування та оскарження заочного рішення.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про перегляд заочного рішення.

Задача 1

Розглядаючи цивільну справу про стягнення збитків, суд ухвалив заочне рішення на підставі наявних у справі доказів, оскільки відповідач Ткачук на судові засідання не з'явився, був належним чином повідомлений про судові засідання і від нього не надійшло повідомлення про причини неявки. Позивач заперечував проти процедури заочного провадження, що було зафіксовано в окремій заяві, яка була приєднана до матеріалів цивільної справи.

Чи порушив суд першої інстанції норми процесуального права у цій ситуації?

Чи має право оскаржити заочне рішення позивач?

Складіть проект заяви до суду про перегляд заочного рішення.

Задача 2

Справа за позовом Мініна протягом семи місяців перебувала у провадженні суду першої інстанції. Вона декілька разів призначалась до судового розгляду, але не була розглянута у зв'язку з хворобою позивача.

На черговому судовому засіданні сусідка позивача, яка притягувалась до участі у справі в якості свідка, передала суду довідку дільничного лікаря про те, що Мінін є душевно хворим, не усвідомлює значення своїх дій і внаслідок чого є недієздатним. На підставі цієї довідки суд ухвалив заочне рішення.

Чи правильно вчинив суддя?

Література: нормативна [8];
основна [64];
додаткова [70; 77; 78]

Змістовий модуль III. Судовий розгляд справ окремого провадження

Тема 17. Окреме провадження

Сутність і значення окремого провадження.

Особи, які беруть участь у справах окремого провадження.

Процесуальний порядок розгляду справ окремого провадження.

Особливості розгляду справ окремого провадження: обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою; усиновлення; встановлення фактів, що мають юридичне значення; відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність; визнання спадщини відумерлою; надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку; обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу; розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб.

Розгляд в окремому провадженні справ про надання права на шлюб, про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей, про поновлення шлюбу після його розірвання, про встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя.

Питання для самоконтролю

1. Сутність і значення окремого провадження.
2. Особи, які беруть участь у справах окремого провадження.
3. Процесуальний порядок розгляду справ окремого провадження.
4. Особливості розгляду справ окремого провадження.

Практичне завдання

Скласти проект позовної заяви про стягнення аліментів та інших коштів на неповнолітню дитину.

Задача 1

Склярова звернулася до суду з позовом про стягнення зі свого чоловіка аліментів на утримання неповнолітнього сина. У позовній заяві вона зазначила, що відповідач проживає разом з ними, але мате-

ріально сім'ї не допомагає, оскільки сплачує аліменти на утримання дочки від першого шлюбу й утримує непрацездатного батька.

Визначить осіб, які беруть участь у справі. Складіть проект позовної заяви до суду про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини.

Задача 2

Мамонова подала заяву до суду про встановлення факту, що має юридичне значення — факту родинних відносин між нею та її померлою матір'ю, посилаючись на те, що таке рішення суду їй треба для одержання у нотаріальній конторі свідоцтва про право на спадщину, та додала необхідні докази у справі, які цей факт підтверджують. Суддя, встановивши в особистій розмові з заявницею, що об'єктом спадщини є чотирикімнатна квартира по вул. Хрещатик у м. Києві та що заявниця пропустила строк для прийняття спадщини, своєю ухвалою залучив до участі у справі орган місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

Який порядок судочинства у справах про встановлення юридичних фактів?

Чи є у наведеній ситуації підстави для відводу судді?

Складіть проект заяви до суду про встановлення факту родинних стосунків між фізичними особами.

Література: нормативна [8; 41; 44];
основна [60];
додаткова [67; 77]

Змістовий модуль IV.

питання, пов'язані з виконанням та судовим контролем за виконанням судових рішень

Тема 18. Апеляційне провадження

Сутність і значення стадії апеляційного оскарження і перегляду рішень і ухвал суду першої інстанції, що не набрали законної сили.

Право апеляційного оскарження рішень суду, порядок і строки його реалізації. Ухвали, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду.

Загальна характеристика змісту апеляційної скарги.
Процесуальний порядок і строки розгляду справ в апеляційній інстанції.

Повноваження апеляційного суду. Підстави для скасування, зміни і винесення нового рішення.

Ухвала та рішення апеляційного суду, їх законна сила.

Питання для самоконтролю

1. Сутність і значення стадії апеляційного оскарження.
2. Право апеляційного оскарження рішень суду, порядок і строки його реалізації.
3. Загальна характеристика змісту апеляційної скарги.
4. Процесуальний порядок і строки розгляду справ в апеляційній інстанції.
5. Повноваження апеляційного суду.
6. Підстави для скасування, зміни і винесення нового рішення.
7. Ухвала та рішення апеляційного суду, їх законна сила.

Практичне завдання

Скласти проект заяви про подачу апеляційної скарги та проект апеляційної скарги на рішення суду у справі за позовом про стягнення аліментів на підставі частини четвертої статті 76 СК України.

Задача 1

Прокурор звернувся до суду із позовом визнання шлюбу недійсним в інтересах 90-річної громадянки Мироненко. До ухвалення судом рішення Мироненко померла і суд закритий провадження у справі.

Чи допустив суд порушення цивільно-процесуального законодавства, прийнявши таке рішення? Чи має право прокурор оскаржити в апеляційному порядку ухвалу суду першої інстанції? Складіть проект апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції від імені прокурора.

Задача 2

При розгляді справи у апеляційному порядку брав участь суддя апеляційного суду, який раніше брав участь у розгляді цієї справи судом першої інстанції.

Чи може ця обставина бути підставою для подання касаційної скарги, якщо законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції та ухвали апеляційного суду не викликає сумнівів з погляду вирішення питання про права та обов'язки сторін?

Задача 3

Бабаєва звернулася в районний суд із заявою про надання їй житлової площі в будинку Іванова і Захарова. Рішенням суду позов Бабаєвої був задоволений.

З апеляційною скаргою на це рішення звернулася громадянка Обід, яка проживає в спірному помешканні і не притягнута до участі в справі як сторона. Суд апеляційної інстанції у задоволенні скарги відмовив та рішення суду першої інстанції залишив без змін. Обід вирішила звернутися до касаційного суду.

Дайте відповідь на питання, чи є підстави для скасування рішення суду першої інстанції і ухвали апеляційного суду?

Які порушення норм ЦПК допущені судом першої інстанції та апеляційним судами?

Література: нормативна [8];
основна [60];
додаткова [70; 77]

Тема 19. Касаційне провадження

Сутність і значення касаційного оскарження і перевірки рішень і ухвал суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також рішень і ухвал апеляційного суду.

Право касаційного оскарження рішень і ухвал суду та процесуальний порядок його реалізації.

Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції.

Повноваження суду касаційної інстанції, його рішення та ухвали.

Питання для самоконтролю

1. Сутність і значення касаційного оскарження.
2. Право касаційного оскарження рішень і ухвал суду та процесуальний порядок його реалізації.
3. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції.
4. Повноваження суду касаційної інстанції, його рішення та ухвали.

Практичне завдання

1. Скласти проект касаційної скарги на рішення апеляційного суду у справі за позовом про стягнення аліментів на утримання повнолітньої дочки, яка продовжує навчання.
2. Підготуйте реферат на тему:
 - Порівняльна характеристика апеляційного та касаційного провадження.

Задача 1

Позивач у справі оскаржив у касаційному порядку рішення суду першої інстанції після його перегляду в апеляційному порядку у встановлений законом строк. Суддя-доповідач постановив ухвалу, в якій зазначив підстави для залишення касаційної скарги без руху, мотивуючи несплатою суми судового збору та неоплатою витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи, та встановив строк для усунення недоліків. Позивач у встановлений судом строк визначені недоліки не усунув.

Яку ухвалу має постановити суддя касаційної інстанції?

Задача 2

Районний суд задовольнив позов Баширової про розірвання шлюбу з Івановим. У мотивувальній частині рішення суд вказав, що причиною розірвання шлюбу є аморальна поведінка відповідача, зловживання алкоголем, що негативно впливає на дітей.

Апеляційний суд у задоволенні скарги відмовив та залишив рішення суду першої інстанції без змін.

Відповідач подав касаційну скаргу, в якій вказав, що проти розірвання шлюбу не заперечує, але не згоден з мотивами рішення суду, оскільки вони не відповідають дійсності та ганьблять його честь і гідність.

Чи може бути об'єктом касаційної скарги частина судового рішення, а саме — його мотиви?

Література: нормативна [8];
основна [60];
додаткова [76; 77]

Тема 20. Перегляд у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами рішень і ухвал суду, що набрали законної сили

Сутність і значення перегляду у зв'язку з винятковими і нововиявленими обставинами судових рішень і ухвал, що набрали законної сили.

Підстави оскарження і перегляду у зв'язку з винятковими і нововиявленими обставинами рішень і ухвал суду. Суб'єкти права і об'єкти перегляду, строки порушення процесу.

Форма і зміст скарги у зв'язку з винятковими обставинами та заяви про перегляд рішення, ухвали суду чи судового наказу у зв'язку

з нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок розгляду скарг / заяв у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами.

Повноваження Верховного Суду України при розгляді справи у зв'язку з винятковими обставинами.

Питання для самоконтролю

1. Сутність і значення перегляду у зв'язку з винятковими і нововиявленими обставинами судових рішень і ухвал, що набрали законної сили.
2. Підстави оскарження і перегляду у зв'язку з винятковими і нововиявленими обставинами рішень і ухвал суду.
3. Суб'єкти права і об'єкти перегляду, строки порушення процесу.
4. Форма і зміст скарги у зв'язку з винятковими обставинами та заяви про перегляд рішення, ухвали суду чи судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами.
5. Процесуальний порядок розгляду скарг / заяв у зв'язку з винятковими та нововиявленими обставинами.
6. Повноваження Верховного Суду України при розгляді справи у зв'язку з винятковими обставинами.

Задача 1

Після смерті Никанорова Р. С. залишилося спадкове майно на суму 12 тис. грн, на яке нотаріус видав свідчення про право спадкування двом повнолітнім синам Никанорова.

Внаслідок недосагнення угоди про розділ майна Никаноров Петро пред'явив позов проти свого брата Михайла про розділ майна в натурі. Рішенням суду від 20 травня 2001 р. позов був задоволений і рішення набуло законної сили.

25 вересня 2002 р. нотаріус приватної нотаріальної контори довів до відома райфінвідділу про те, що в нього зберігається заповіт покійного, яким він все своє майно заповідав Любченко Г. А. і що факт смерті Никанорова йому, нотаріусу, став відомий лише 24 вересня 2002 р. Отримавши цю звістку, райфінвідділ звернувся до районного прокурора.

Як повинен вчинити прокурор? Чи є підстави перегляду справи у зв'язку з нововиявленими та винятковими обставинами?

Які підстави для перегляду справи у зв'язку з нововиявленими обставинами?

Задача 2

Рішенням Апеляційного суду Київської області від 3 липня 2004 р. частково задоволені вимоги Зінченка І. Г. до Східноукраїнського державного університету про встановлення факту використання винаходів і виплаті авторської винагороди.

Судом встановлений факт впровадження в зазначений університет двох належних позивачу винаходів з авторських посвідчень та на його користь стягнуто винагороду в сумі 1652 грн.

У січні 2005 р. Зінченко звернувся до суду із заявою про перегляд рішення від 3 липня 2004 р. У зв'язку з нововиявленими обставинам, вказуючи, що в розпорядженні суду не було необхідних для справи документів — посвідчення на раціоналізаторську пропозицію, авторського посвідчення на інший винахід і креслення пристрою, які могли вплинути на висновок суду щодо обсягу впровадження винаходів.

Як повинен зробити суд? У якому порядку якого провадження суд повинен розглядати цю справу? Які підстави для перегляду справи у зв'язку з нововиявленими обставинам?

Література: нормативна [8];
основна [60];
додаткова [76; 77]

Тема 21. Звернення судових рішень до виконання

Негайне виконання судових рішень.

Рішення, які звертаються до примусового виконання.

Виконавчий лист, його зміст, видача виконавчого листа, строк пред'явлення до примусового виконання. Дублікат виконавчого листа.

Повноваження суду, пов'язані з провадженням щодо примусового виконання рішення: відстрочка і розстрочка виконання; зміна чи встановлення способу і порядку виконання; оголошення розшуку боржника або дитини; роз'яснення рішення; розгляд скарг на дії, бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби; поворот виконання; розгляд інших питань, встановлених законом.

Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Питання для самоконтролю

1. Негайне виконання судових рішень.
2. Рішення, які звертаються до примусового виконання.

3. Виконавчий лист, його зміст, видача виконавчого листа, строк пред'явлення до примусового виконання.
4. Повноваження суду, пов'язані з провадженням щодо примусового виконання рішення.
5. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Практичне завдання

1. Скласти проект апеляційної скарги на ухвалу суду про повернення позовної заяви у справі про стягнення аліментів на утримання одного з подружжя після розірвання шлюбу.
2. Підготувати реферат на тему:
 - Види виконавчих документів.

Задача 1

Рішенням суду подружжя Симонових було позбавлено батьківських прав стосовно двох неповнолітніх дітей. На момент винесення рішення молодший Костя мешкав у бабусі з дідом, а старша Ірина — з батьками. Баба, дід — призначені опікуни — у денний час неодноразово з державним виконавцем намагалися виконати рішення суду стосовно відібрання Ірини, але боржники чинили перешкоди: вдень були відсутні вдома або не відповідали на телефонні дзвінки. За свідченням сусідів, Симонови продовжують знущатися над дитиною — залишають дома одну, вночі постійно чути плач дитини та ін.

Яким чином повинен діяти державний виконавець у цьому випадку?

Задача 2

За рішенням суду Вакуленко зобов'язаний побудувати підпірну стіну будинку свого сусіда Стеценка, однак, незважаючи на наполегливі вимоги сусіда, виконати рішення суду відмовився.

Як повинні діяти державний виконавець, суд стосовно Стеценка?

Задача 3

Громадянин Воротов не виплачує аліменти сину, присуджені у твердій грошовій сумі, заявляючи, що він не може знайти роботу за своєю спеціальністю і сам тимчасово перебуває на утриманні своїх батьків.

Мати дитини, довідавшись від державного виконавця, що у Воротова є грошовий внесок в ощадній касі на суму 500 грн, просила державного виконавця погасити заборгованість з аліментів за 2 роки

за рахунок внеску, а поточні щомісячні платежі стягнуті з батьків Воротова.

Чи підлягають задоволенню ці прохання?

Література: нормативна [8; 12; 31];
основна [47; 60];
додаткова [72; 77]

Тема 22. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні

Підвідомчість, підсудність та порядок подання клопотань про визнання і виконання рішень іноземних судів.

Підстави для відмови у задоволенні клопотання про визнання і приведення до виконання іноземного та арбітражного рішень.

Легалізація рішень іноземних судів як обов'язкова умова їх визнання і виконання.

Публічний порядок при визнанні і виконанні рішень іноземних судів.

Правові підстави та загальний порядок визнання і виконання рішень іноземних судів на території України.

Підготовка справ до судового розгляду і процедура їх розгляду.

Ухвала суду про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Питання для самоконтролю

1. Підвідомчість, підсудність та порядок подання клопотань про визнання і виконання рішень іноземних судів.
2. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про визнання і приведення до виконання іноземного та арбітражного рішень.
3. Легалізація рішень іноземних судів як обов'язкова умова їх визнання і виконання.
4. Публічний порядок при визнанні і виконанні рішень іноземних судів.
5. Правові підстави та загальний порядок визнання і виконання рішень іноземних судів на території України.
6. Підготовка справ до судового розгляду і процедура їх розгляду.
7. Ухвала суду про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

8. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Практичне завдання

Підготуватися до дискусії на тему:

- Легалізація рішень іноземних судів як обов'язкова умова їх визнання і виконання.

Література: нормативна [8; 11; 12; 15; 43];
основна [47; 60];
додаткова [72; 77]

Тема 23. Проведення у справах за участю іноземних осіб

Правове регулювання цивільного судочинства з іноземним елементом.

Правове становище іноземців у цивільному процесі, право на звернення до суду за захистом і на судовий захист; внесення застави і судові витрати, цивільна процесуальна правоздатність і дієздатність іноземців та осіб без громадянства.

Підсудність судам України цивільних справ у спорах, в яких беруть участь іноземці, а також у спорах, в яких хоча б одна із сторін, які беруть участь у справі, проживає за кордоном.

Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученням до іноземних судів.

Питання для самоконтролю

1. Правове регулювання цивільного судочинства з іноземним елементом.
2. Правове становище іноземців у цивільному процесі.
3. Підсудність судам України цивільних справ у спорах, в яких беруть участь іноземці.
4. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученням до іноземних судів.

Практичне завдання

Підготуватися до дискусії на тему:

- Визнання та виконання рішень іноземних судів на території України.

Література: нормативна [2; 8; 10; 15; 22; 25];
основна [60];
додаткова [77]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини. Прийнята на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН 10 груд. 1948 р. // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2003. — № 3.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 лип. 2005 р. № 2747-1У // Урядовий кур'єр. — 2005. — Серп. — № 153-154.
4. Кодекс законів про працю України // ВВР України. — 1971. — № 50. — Ст. 375.
5. Кодекс професійної етики судді. // Вісн. Верховного Суду України. — № 2. — 2000.
6. Сімейний кодекс України // ВВР України. — 2002. — № 21-22. — Ст. 135.
7. Цивільний кодекс України // ВВР України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 берез. 2004 р. // [http:// rada.kiev.ua](http://rada.kiev.ua)
9. Закон України “Про адвокатуру” від 19 груд. 1992 р. № 2887-ХІІ // ВВР України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.
10. Закон України “Про біженців” від 21 червня 2001 р. № 2557-111 // ВВР України. — 2001. — № 47. — Ст. 250.
11. Закон України “Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів” від 29 листоп. 2001 р. № 2860-111 // ВВР України. — 2002. — № 10. — Ст. 76.
12. Закон України “Про виконавче провадження” від 21 квіт. 1999 р. 606-ХІV // ВВР України. — 1999. — № 24. — Ст. 207.
13. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” № 2875-IV від 8 верес. 2005 р. // [http:// rada.kiev.ua](http://rada.kiev.ua)
14. Закон України “Про внесення змін до Закону України, Про захист прав споживачів” від 10 січ. 2002 р. № 2949-111 // ВВР України. — 2002. — № 17. — Ст. 120.
15. Закон України “Про міжнародні договори України” від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV // ВВР України. — 2004. — № 50. — Ст. 540.
16. Закон України “Про міжнародне приватне право” від 23 черв. 2005 р. // ВВР України. — 2005. — № 32. — Ст. 422.
17. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР // ВВР України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
18. Закон України “Про нотаріат” від 2 верес. 1993 р. № 3425-ХІІ // ВВР України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.
19. Закон України “Про об'єднання громадян” від 16 черв. 1992 р. № 2460-ХІІ // ВВР України. — 1992. — № 34. — Ст. 504.
20. Закон України “Про охорону праці” від 14 жовт. 1992 р. № 2694-ХІІ // ВВР України. — 1992. — № 49. — Ст. 668.
21. Закон України “Про політичні партії в Україні” від 5 квіт. 2001 р. № 2365-111 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 17. — Ст. 728.
22. Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 4 лют. 1994 р. № 3929-ХІІ // ВВР України. — 1994. — № 23. — Ст. 161.
23. Закон України “Про прокуратуру” від 5 листоп. 1991 р. № 1789-ХІІ // ВВР України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
24. Закон України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” від 15 верес. 1999 р. № 1045-ХІV // ВВР України. — 1999. — № 45. — Ст. 397.
25. Закон України “Про ратифікацію конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до конвенції” від 17 лип. 1997 р. № 475/97-ВР // ВВР України. — 1997. — № 40. — Ст. 263.
26. Закон України “Про статус суддів” від 15 груд. 1992 р. № 2862-ХІІ // ВВР України. — 1993. — № 8. — Ст. 56.
27. Закон України “Про судову експертизу” від 25 лют. 1994 р. № 4038-ХІІ // ВВР України. — 1994. — № 28. — Ст. 232.
28. Закон України “Про третейські суди” від 11 трав. 2004 р. № 1701-IV // ВВР України. — 2004. — № 35. — Ст. 412.
29. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР // ВВР України. — 1998. — № 20. — Ст. 99.
30. Декрет Кабінету Міністрів України “Про державне мито” від 21 січ. 1993 р. № 7-93 // ВВР України. — 1993. — № 13. — Ст. 113.
31. Постанова Верховної Ради України “Про Закон України “Про виконання рішень Європейського Суду з прав людини” від 4 лип. 2002 р. № 38-IV // ВВР України. — 2002. — № 33. — Ст. 254.

32. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку оплати витрат з інформаційно-технічного забезпечення розгляду цивільних справ та їх розмірів” від 21 груд. 2005 р. № 1258 // [http:// rada. kiev. ua](http://rada.kiev.ua)
33. *Постанова* Кабінету Міністрів “Про граничні розміри компенсації витрат, пов’язаних з розглядом цивільних та адміністративних справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави” від 27 квіт. 2006 р. № 590. // [http:// rada. kiev. ua](http://rada.kiev.ua)
34. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій” від 28 верес. 1990 р. № 7 (зі змін. та допов.) // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
35. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди” від 31 берез. 1995 р. № 4 (зі змін. та допов.) // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
36. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності” від 22 груд. 1995 р. № 20 (зі змін. та допов.) // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
37. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про застосування судами деяких норм Кодексу про шлюб та сім’ю України” від 12 черв. 1998 р. № 16 // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 8.
38. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя” від 1 листоп. 1996 р. № 9 // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
39. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах” від 30 трав. 1997 р. — № 8 // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
40. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про практику розгляду судами трудових спорів” від 6 листоп. 1992 р. — № 9 (зі змін. та допов.) // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.

41. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення” від 31 берез. 1995 р. — № 5 // [http:// rada. kiev. ua](http://rada.kiev.ua)
42. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів” від 12 квіт. 1996 р. — № 5 // [http:// rada. kiev. ua](http://rada.kiev.ua)
43. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України” від 24 груд. 1999 р. — № 12 // [http:// rada. kiev. ua](http://rada.kiev.ua)
44. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним” від 28 берез. 1972 р. № 3 // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.
45. *Постанова* Пленуму Верховного Суду України “Про судові рішення” від 29 груд. 1976 р. № 11 // Бюл. законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 11.

Основна

46. *Васильев С. В.* Гражданский процесс: Учеб. пособие / С. В. Васильев. — 2-е изд., доп. — Х.: ООО “Одиссей”, 2007.
47. *Гражданский процесс Украины* / Под ред. Ю. С. Червоного. — К.: Истина, 2006.
48. *Зразки процесуальних документів (заяви, позовні заяви, скарги, клопотання)* / Уклад. М. М. Лядецький, М. І. Хавронюк. — К.: Атіка, 2007.
49. *Зразки процесуальних документів: Посібник* / А. М. Бірюкова, Б. М. Грек, С. О. Куринська та ін. — К.: Прецедент, 2005.
50. *Кілічава Т. М.* Цивільне процесуальне право: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2007.
51. *Кравчук В. М.* Стратегія і тактика цивільного процесу: Практ. посіб. / Уклад. М. М. Лядецький, М. І. Хавронюк — К.: Атіка, 2005.
52. *Пореева Л. А.* Цивільний процес: Авториз. виклад модульного курсу: Навч. посіб. / Л. А. Пореева, О. Х. Юлдашев. — К.: МАУП, 2005.
53. *Фурса С. Я.* Адвокат у цивільному процесі: Наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса. — К.: Фурса: КНТ, 2008.
54. *Фурса С. Я.* Докази і доказування у цивільному процесі: Наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Т. В. Цюра. — К.: Фурса: КНТ, 2005.

55. *Фурса С. Я.* Цивільний процес України. Проблеми і перспективи: Наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. — К.: Фурса: КНТ, 2006.
56. *Цивільне* процесуальне право України: Навч. посіб. / С. С. Бичкова, В. І. Бобрик, І. О. Ізарова [та ін.]; За заг. ред. С. С. Бичкова — 2-ге вид., допов. і переробл. — К.: Атіка, 2007.
57. *Цивільне* процесуальне право України: Навч. посіб. / І. О. Безлюдько, С. С. Бичкова, В. І. Бобрик та ін. — К.: Атіка, 2006.
58. *Цивільний* процес України: Підручник / Ред. Ю. С. Червоний — К.: Істина, 2007.
59. *Цивільний* процес: Навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко. — К.: Наукова думка; Прецедент, 2004.
60. *Цивільний* процес: Навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Уриновська та ін. — К.: Прецедент, 2006.
61. *Цивільний* процесуальний кодекс України: Науково-практич. комент. / В. І. Тертишник. — 8-ме вид., стереотип. — Х.: Консум, 2004.
62. *Чорнооченко С. І.* Цивільний процес України: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. — К.: ЦУЛ, 2005.
63. *Чорнооченко С. І.* Цивільний процес України: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2004.
64. *Штефан М. Й.* Цивільне процесуальне право України: Академ. курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2005.
65. *Штефан О. О.* Цивільне процесуальне право у схемах: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004.
66. *Ясинок М. М.* Принципи усності, безпосередності та безперервності у цивільному судочинстві: Моногр. / М. М. Ясинок, А. В. Кройтор. — Х.: Еспада, 2007.

Додаткова

67. *Аргунов В. Н.* Судебный приказ и приказное производство // Законодательство. — 1998. — № 2.
68. *Білоусов Ю. В.* Виконавче провадження: Навч. посіб. — К.: Прецедент, 2004.
69. *Бобровник О. В.* Треті особи із самостійними вимогами щодо предмету спору за чинним та новим ЦПК України // Держава і право: Зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005.

70. *Бочаров Д.* Щодо потреби загальнотеоретичного дослідження проблем юридичного доказування // Право України. — 2002. — № 5.
71. *Василюк С., Ломоносова О.* Застосування аналогії в цивільному процесі // Право України. — 2002. — № 3.
72. *Васильев С. В.* Деликтное судопроизводство: Учеб. пособие. — Х.: ООО “Одиссей”, 2006.
73. *Васильев С. В.* Доказывание и доказательства по делам о возмещении вреда, причиненного личности. — Х.: Факт, 2000.
74. *Вершинин А. П.* Электронный документ: правовая форма и доказательство в суде. — М., 2000.
75. *Відшкодування* матеріальної і моральної шкоди та компенсаційні витрати: нормативні акти, роз’яснення, коментарі / Відп. ред. П. І. Шевчук — К.: Юрінком Інтер, 1998.
76. *Гольденко І. О.* Щодо доцільності введення інституту присяжних у цивільне судочинство України // Держава і право: Зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 31. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006.
77. *Кравчук В. М.* Стратегія і тактика цивільного процесу. — К.: Атіка, 2002.
78. *Притика Ю. Д.* Закон України “Про третейські суди”: Наук.-практ. комент. — К.: Концерн “Вид. дім “ Ін Юре”, 2005.
79. *Проблеми* науки гражданского процессуального права / Под. ред. проф. В. В. Комарова. — Х.: Право, 2002.
80. *Стефаник В. С., Лукашкова Н. П.* Гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами // Віс. Верховного Суду України. — № 2 (24) берез.-квіт. — 2001.
81. *Уткина И. В.* Заочное решение в гражданском процессе. — М.: Городециздат, 2003.
82. *Фазікош Г.* Щодо розширення логічного змісту поняття законності судового рішення // Право України. — 2001. — № 12.
83. *Фурса С. Я.* Нотаріальний процес. — К.: Істина, 2002.
84. *Фурса С. Я.* Окреме провадження у цивільному процесі: Навч. посіб. — К., 1999.
85. *Цюра Т.* Новий погляд на класифікацію доказів в цивільному процесі // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 8.
86. *Цюра Т.* Принципи і сучасні проблеми процесу доказування // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 6.

87. *Шевчук П. І.* Інститут повторної касації в цивільному судочинстві // Вісн. Верховного Суду України. – 2002. – № 5 (33).
88. *Штефан М. Й.* Цивільне процесуальне право України. Академічний курс. – К., 2005.
89. *Штефан О.* Поняття заочного провадження в цивільному процесі. // Юридична Україна. – 2005. – № 1.
90. *Штефан О.* Наказне провадження у цивільному судочинстві України // Підприємство, господарство і право. – 2006. – № 1.
91. *Шутенко О. В.* Проблемы диспозитивности в гражданском судопроизводстве: Моногр. – Х.: Новое слово, 2004.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Перелік тем самостійної роботи студентів та завдання до них	4
Список літератури.....	46

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>С. М. Толкачова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>А. П. Нечипорук</i>

Зам. № ВКЦ-4428

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП "Видавничий дім "Персонал"

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008